

J A A K K O J U H A N I P E L T O N E N

KLEOPATRA

– VIIMEISEN FAARAON MYYTTI

Gaudeamus

Copyright © 2025 Tekijä & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

KANSI: Pekka Krankka
KANNEN KUVAT: ks. kuvien lähteet s. 233–234
KARTAT: Hannu Linkola

KL 91 • UDK 931/939

ISBN 978-952-345-308-1

PAINOPAIKKA: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, Tallinna 2025

SISÄLLYS

JOHDANTO	7
Patriarkaatin varjossa?	14
Lähteet ja tutkimus	18
HISTORIALLISEN KLEOPATRAN ELÄMÄ JA KUOLEMA	26
Faaraoiden ja Ptolemaiosten Egypti	27
Ptolemaios XII Auletes ja kamppailu kuninkuudesta	32
Kleopatra, Julius Caesar ja Caesarion (49–44 eKr.)	37
Kleopatra ja Marcus Antonius (44–35 eKr.)	47
Aktionin meritaistelu ja Kleopatran valtakauden loppu (35–30 eKr.)	57
Jumalattaren inkarnaatio visuaalisissa lähteissä	67
VIHOLLISKUVIA JA NAISVIHAMIELISYYTTÄ:	
REGINA MERETRIX ANTIIKISSA JA KESKIAJALLA	75
Roomalaisen maskuliinisuuden puristuksissa	78
Kuolemaa pelkäämätön Aleksandrian rakennuttaja	90
Kleopatra egyptiläisten kronikoitsijoiden tulkinnoissa	96
Eevan perilliset: keskiajan naiskuva ja Kleopatran tarina	100
UUDEN AJAN KLEOPATRAT	116
Niilin kuningatar näyttämöllä ja kirjojen lehdistä	121
Perinteisiä tulkintoja ja orastavaa feminismiä	133
Myrkkykäärmeitä ja helmikorvakoruja kuvataiteessa	138

Naiset rajojen rikkojina.....	150
Kleopatra orientalismin ja imperialismin palveluksessa.....	157
MODERNI KLEOPATRAN MYYTTI.....	168
Kleopatrat valkokankaalla.....	171
Afrikan tummaihoisen kuningatar.....	188
Naiseuden arkkityyppejä populaarimusiikissa.....	195
EPILOGI: TULKINTOJA.....	208

VIITTEET.....	216
KUVIEN LÄHTEET.....	233
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS.....	235
HAKEMISTO.....	254
KIITOKSET.....	262